ኢሕአፓ ናፈቀችን

አቦ አራዳ አባ ሻውል

ፀጋዬ ገብረ መድኅን፤ ፀጋየ ገብረ መድኅን እና ፀጋዬ ገመድኅን አርአያ የተባሉ ግለሰቦች በኤትዮጵያ የታወቁ ባለኪነት ምሁራን ነበሩ/ናቸው፡፡
በግዕዝ የተጻፈ ለሚያነብ ሰው ሆነ የኪነት ሥራዎች የሚወድ ሰው የነዚህ ግለሰቦች ዝና አያውቅም ለማለት አያስደፍርም፡፡ የግዕዝኛ ማኻይም የሆነ ሰው ግን ላያውቃቸው ይችላል ብየ አስባለሁ፡፡
ለመሆኑ እነሱ እነማን ነበሩ ካሉ ደግሞ የት አሉ?
የመጀመሪያው ሰው ሎሬት ተብሎ በጣም በርከት ያሉ ቲያትሮችና ድራማዎች፤ እንደዚሁም ግጥሞች በመጻፍ የታወቀ ባለኪነት ነበር፡፡ ነበር ያልኩት አሁን በሕይወት ስለሌለ ነው፡፡ በ 2003 ኒው ዮርክ አርፈዋል፡፡
በሁለተኛ ደረጃ የተጠቀሰው ፀጋየ ደግሞ በወያኔ ጉድጋድ እስር ቤት ውስጥ እየማቀቀ የሚገኝ ሲሆን ሦስተኛው ፀጋየ ግና በእነሱ የብዕር ስም እየተጠቀመ በአሜሪካ የሚኖር ጋዜጠኛ ነው፡፡ ለዚህ ርዕስ ያበቃኝም ይከው ጋዜጠኛ መሆኑ ነው፡፡ ኢሕአፓ ናፈቀችኝ በማለት በኢትዮ ሚዲያ የመስዋዕትነት ወንጌል መጣጥፍ መጻፉ የሚደነቅ ነው። በመጠኑም ቢሆን የግሉን ዕምነትና ታሪክ ነግሮናልና ነው። አጥፍቶ መጥፋት የሚለው መጽሐፍንም መሰረት በማድረግ አሁን ወደ ደረሰበት ድምዳሜ "ኢሕአፓ ናፈቀችኝ" ለማለት ያስደፈረው ምን ይሆን ብየ ራሴንና ጓደኞችን ጠየቅሁ። ብዙዎቹ የደርግ አባል ነበር አሁንም ነው አሉኝ። በበኩሌ ግና አይመስለኝም። በሙያው የሚሠራ ሰው ሆኖ ነገር ግና በሁለት አስተሳሰብ እየተንተተ ሰዎችን ላለማስቀየም ብሎ የመኻል ሠፋሪነትን የሚያቀነቅን መስሎ ሊታይ ቻለ። በእኔ ዕይታ ግና ይህ ጋዜጤኛ እንደሌሎች የኤትዮጵያ ጋዜጠኞች ያዩትንና የሰሙትን ላይ ላዩን በመተንተን የተካነ ሳይሆን በሚገባ ነገሮችን ይዞታቸውንና ሂደታቸውን የሚያውቅ ሰው ይመስለኛል እያልኩ ነው። ለዚህም ሳይሆን አይቀርም የፀጋዬዎችን አርአያ ለመከተል የፈለገው። በሥማቸው ለማምታታት ሳይሆን በአስተሳሰባቸው አካሄድ ተማርኮ ይመስለኛል። አሁን ነፃነቱን ስለአወጀ ዕውነቱን ይነግረናል ብዬ አምናለሁ።
እንግዲህ ወደ ዋናው የርዕሱ ጉዳይ ልግባና ሁለቱ ፀጋየ ገብረ መድኅኖች (ፀገመ) እነማን ናቸው? እነማን ነበሩ? ብለን መጠየቅ ተገቢ ነው። ፀገመ ሊታወቁ የሚገባቸው ሰዎች ናቸው? ሙያ አላቸው? ሙያውስ ሕዝብንና አገርን የሚጠቅም ነው ወይንም የሚጎዳ? ብዙ ብዙ አዕምሮን የሚያናውጥ ጥያቄዎች በአንባቢው የሚጉላሉ እንዳሉ በጣም እርግጠኛ ነኝ።
የፀጋዮች ማንነትና ተክለ-ሰውነት፤ ሥራቸውንና ሞያቸው እንደዚሁም ዓላማቸው (የማወቀውን ያህል)በተከታታይ ለመጻፍ እፈልጋሉ። በበለጠ ደግሞ ሌሎች እንደነ ሙሉጌታ ሉሌ ያሉ በቅርብ የነፀጋዮች ሥራቸውም ሆነ እምነታቸው ቢጽፉ ይመረጣል።
ከሁሉ በፊት የእነ ፀጋዮች ዋና መለያቸው አንዱ ሎሬት ሌላኛው ደብተራው መሆኑን እንስማማ። ለክርክሩ ያመቻል በሚል እንጂ የዕውነት እነዚህ ሰዎች ማዕርጋቸውና ሥራቸው እንዲህ ነበር ብለው የሚከራከሩ አይጠፉምና ነው። ሎሬትና ደብተራ የሚባሉ ቃላቶች አንዱ አገር በቀል ሌላው ከውጭ የተወሰደ በመሆኑ ለውይይታችን በጣም ጠቃሚ ናቸው ብዬ አምናለሁ።በኢትዮጵያ አብዮት ፍንዳታና ሂደት የነበራቸው ሚና ለመግለጽ እንጂ አንደኛው ሎሬት ሌላኛው ደብተራ ስለመሆናቸው አይደለም ቁም ነገሩ፡፡

የፀጋዮዎች ክርክርና ፍልስፍና በአብዮታዊ ለውጥ ሳይሆን በአሠራርና በአካሄድ ላይ ነበር አሁንም ነው፡፡ እሱም ኢትዮጵያ (በእኔ አጠራር ኤትዮጵያ) የምትባለው አገር እንዴት ነው የምትራመደው ብትራመድ ደግሞ የራሳውን ሥልሣኔ በማሳደግ ሲሆን አካሄዱ ግና በምን ዘዴና አሠራር ይሆናል የሚያስፈልገው ለውጥ ከሎሎች አገሮች በመኮረጅ ወይንስ የራሳን ልጆች ፈጠራ በማራመድ በሚሉ ሁለት ፅንሰ-ሐሳቦች ላይ ያተኮረ ነበር፡፡የኢትዮጵያ አብዮትና ፀረ አብዮት እንግዲህ በነዚህ ሁለት መስመር ያተኮረ ስለነበረ ሚሥጢሩን በሚገባ በመመርመርና መወያየት ፈንታ በሆነ ባለሆነ ንትርክ እስከ አሁን ድረስ በመተራመስ ላይ እንገኛለን፡፡

ለመሆኑ የሎረቱና የደብተራው ልዩነትና አንድነት ምንድን ነው ለሚለው ጥያቄ የብዙዎች ርዕስ ጉዳይ መሆን አለበት ብዬ ስለማምን እነሆ በጥቂቱ እንደሚከተለው አቀርባለሁ፡፡

<u>ድህነትና ነፃነት</u>

እነዚህ ቃላቶች መንትዮች ናቸው አብረው ነው የሚጋዙ፡፡አንዱ ከአንዱ ሲለያዩ ችግር ይፈጠራል። ሁለቱን አጣምሮ መጋዝ የኤትዮጵያውያን ባሕሪ ነው፡፡በሌላ አነጋገር ልብና አዕምሮ አብረው ናቸው፡፡ አይነጣጠሉም፡፡ የአብዮታዊ ኤትዮጵያ ፍልስፍናም ይኸው ነበር አሁንም ነው፡፡ታዲያ ሁለቱ ፀጋዮች በዚህ ይስማማሉ፡፡

የአሁኑ ትውልድ ድህነት የሚለው ቃል አይቀበልም ድህነትን ካልተቀበለ ደግሞ ነፃነትን እንደሚያጣ አይገነዘበውም፡፡ አጣብቂኝ ውሰጥ ስለገባ ሊያስብም ሆነ ሊጠይቅ አይፈልግም፡፡ ተስፋ የመቁረጥ አባዜ፡፡ ጥያቄ መጠየቅ ማንን ገደለ? መልሱ ለአንባቢያን እተወዋለሁ፡፡

ድህነት የሚል ቃል በኤትዮጵያ ውስጥ ቦታ ሊኖረው አይገባም ነበር፡፡ የሥነ ልቦና(psychologists) እና የምጣኔ ሀብት (economists) በአገሪትዋ በብዛት አለመኖራቸው በቂ ማስረጃ ነበር፡፡እነዚህ ሁለት አካደሚያ ለኤትዮጵያውያን አስፈላጊ አለመሆናቸውን በባህላችን አኗኗር አሳይተናቸዋል፡፡ አሁንም ሁለቱ የምሁራን ዓይነቶች ለአገሪትዋ ጠንቅ መሆናቸውን ከወዲሁ ለመግለጥ እፈልጋለሁ፡፡

ለፍልስፈና ድህነትና፣ ለድህነት ፍልስፍና በአብዮቱ ተጋልጠን ስለተገኘን እነሆ እስከዛሬ ድረስ እንተራመመሳለን፡፡ ኤርትራውያኖች የፍልስፍና ድህነት ስለሚያጠቃን ኢትዮያውያን ደግሞ የድህነት ፍልስፍና ያጠቃናል፡፡ እኔ ከሁለቱም ስለአለሁበት ነው እኛ እኛ ያልሁት ፡፡ ስለዚህ ርዕሱ ጉዳይ የአሁኑ ትውልድ እንዲወያዩበት ኢጋብዛለሁ፡፡ ስለአለፈው ትውልድ ፍልስፍና ደግሞ የሁለቱን ፀጋዮች ክርክር አቀርባለሁ፡፡

<u>ፀጋዬና ፀጋዬ</u>

ዕለቱንና የሰዓቱን ባላስታውሰውም በ 1971 ዓም መምህር ዓለማየሁ ሞገስ አንድ ሰሚናር በኃይለ ሥላሴ ዩኒቨርሲቲ ያካሁዳሉ፡፡ የአርዕስቱ ጉዳይም የኢትዮጵያ በዓላትን አስመልክቶ ነበር፡፡ ዋና ቁም ነገሩ ኢትዮጵያ ድኻ አገር የሆነችው የበዓላት ቀን ስለበዙ ነው በሚል ነበር ክርክሩ፡፡ ከ 365 ወደ 225 ቀናት በዓላት ስለሆኑ ሕዝቡ ስለማይሠራ ድኻ ሆነ በማለት ሰሚናሩን ከፈቱ፡፡ በዚህ ጊዜ ነበር የሁለቱ ፀጋዮች ራዕይና አመለካከት የተከሰተው ለማለት እደፍራለሁ፡፡

ራዕያቸው አንድ ነው፡፡ ለውጥ ነበር፡፡ አካሂዳቸውንና አመለካከታቸው ግና እዛው ታየና ተሰማ፡፡ ስለ ድህነት መሆኑ ቀርቶ ስለ ለውጥ አካሄድ ጉዳይ ሆነ፡፡ በሌላ አነጋገር ስለ ነፃነት ጉዳይ ሆነ፡፡ ቀደም ሲል አካዳሚያዊ ነፃነት በቅጥር ግቢ ማለት ካምፖስ የነበረው በመንግሥትና የዩኒቨርሲ አሠተዳደር ትብብር ተሰርዞ ስለነበር ተማሪው በአዲስ አበባ ኳስ ሜዳ እየሄደ ጊዮርጊስ ተሸነፈ አማኑኤል አሸነፈ እያሉ በካምፖስ የተነፈገ የጩከት ነፃነታቸው በኳስ ሜዳ ለመግለጽ በብዛት ስለሚሄዱ ሎሬት ፀጋዬ ይከንኑ ክስተት ይመለከት ኖረዋል መሰለኝ እንዲህ በሚል ጉዳዩን ገለጠው፡፡

በአሁኑ ሰዓት የኢትዮጵያ ትልቁ ችግር አንድ ድቡልቡል ኳስ በሁለት ባላ ውስጥ ማሳለፍ ነው ብሎ ደመደመው፡፡

በዚህ ጊዜ ደብተራው ደግሞ በተራው ሲናገር የኳሱ ጉዳይ ሳሆን የጊዮርጊስና የአማኑኤል ጭሆት ነው ብሎ ተከራከረ፡፡ ለማነኛውም ለመጀመሪያ ጊዜ ተያዩ ተዋወቁ፡፡ ከዛ በኋላ ታሪክ መዘገበው እየመዘገበውም ይገኛል፡፡

ኢሕአፓ ናፈቀችኝ

"ቀደም ሲል የጠቀስሁት ቁጡ ቀይ ደም በውስጣችን መኖሩን መጠራጠር አይገባንም? በዚህ ዕድሜዬ ማሰብ የማይገባኝ(ምናልባት) አሳብ ድቅን ይልብኛል። በአንድ በኩል ኢሕአፓ ትናፍቀኝ ጀምራለች። ቆራጥነት ማለት በራስም በጠላትም ሕይወት ላይ ውሳኔ ለመውሰድ መወሰን ነው። ኢሕአፓ ናፈቀችኝ። የአባቶቻችን አዋራጆች ልጆቻችንን በጠራራ ፀሐይ የሚረሽኑ፣ አገራችንን በግላጭ የሚሸጡ ወንበዴዎች በየአደባባዩ ሲጐማለሉ ሁላችንም ሊያቃጥለን አይገባም? ኢሕአፓ እንደ ሞተ ዘመድ ናፈቀችኝ። ኢሕአፓ ብትኖር ይኸ ሁሉ ሽፍታ መሪ መንፈሱ አርፎ ከመሸታ ቤት መሸታ ቤት እየዞረ-ሽጉጡን መሬት ለመሬት እየጐተተ-የፈገውን እያሰረና እያስገደለ፣ በእብሪት ይንቀባረርብን ነበርን? ኢሕአፓን እንዳላማኋት ዛሬ ሙት መንፈስዋን መቀደስ ይዣለሁ።"

ናፈቀችኝ የሚለው ቃል ላለፈውም ለመጪውም ጉዳይ ይሆናል፡፡ ያለፈው ምን ነበር መጪውስ ምን መሆን አለበት/

ያለፈው ነገረ ጉዳዩ ድህነት እንዳልነበረ ሰፊው ሕዝብ ገልጦታል ማስረጃውም የሳይኮሎጂቶችና የኤኮኖሚስቶች አስፈላጊነት አለመኖሩ ነበር፡፡ ጥያቄው የነፃነት ነበር ፀጋዮችም በኪነታቸው ሞያ ጥርት አድርገው ገልጠውልን ነበር፡፡ ድህነት የወያኔዎችና የመሰሎቻቸው ራዕይና መፎከር ሆኖ ቀረ፡፡ የኤትዮጵያ (የኤርትራና ኢትዮጵያ) ሕዝቦች ግን የጠማቸው ነፃነትና ሠላም ነበር፤ ነውም፡፡

ነፃነትና ሠላም እንዴት ይገኛሉ/ ሎሬት ፀጋየና ደብተራው ፀጋዬ እንዳስተማሩን በፊደልና በባንደራ ይገኛል እንጀራ፡፡ አብዮት ከአበየ የሚል ግዕዝ የተወለደ ሲሆን ዴሞ ከደግሞ ማለት ገ/ገ ፍለጋ የተፈለገ ደግሞ/ደጋግሞ አንድን ክስተት ወደ ዴሞክራቲዘሽን ይቀይራል የሚል ተስፋ ነበር፡፡ ወያኔ አብዮታዊ ዲሞክራሲያ እያለ ያላግጥ የለ፡፡ለነገሩማ ሻዕቢያ ሕዝባዊ ግንባር ለፍትሕና ለዲሞክራሲያ እያለ ያላግጣል/፡፡ ቁም ነገሩ በቃላት መጫወት ሳይሆን ፅንሰ-ሐሳቦች በቴዮሪ ተደግፈው ወደ ተግባር ሲለወጡ ብቻ ነው፡፡

ዘላቂ ያለው መፍትሔ ከተፈለገ ፀጋየ ደብተራውን ፈልጎ ማግኘትን ይጠይቃል፡፡ ስለ ድህነትና ነፃነት አንድነትና ልዩነት በዚህ ዓለም ሆነ በሚቀጥለው ያለው ሊነግረን ይችላልና ነው፡፡

ደብተራ አስተማሪ ማለት ሲሆን የኢትዮጵያና የኤርትራ ምሁራኖች ግና እንደ ጠንቃይ አድርገው ያቀርቡታል፡፡ ሳያውቁ ቀርተው ሳይሆን አገር በቀል ስለሆነና ዶላር የማያመጣ እየመሰላቸው ነው፡ ቢያወቁበት እሱ ነበር ባለፀጋ የሚያደርጋቸው፡፡ አሁንም መሞከር ያስፈልጋቸዋል፡፡ ደብተራ ማለትኮ የምሁራን ማዕርግ (scholar) እንደማለት ነው፡፡ ዘመኑ ደግሞ የምርምርና የጥበብ ፍለጋ (research for wisdom) እየሆነ ይገኛል፡፡ ስለዚህ ደብተራውን ፍለጋ እንስማራ፡፡